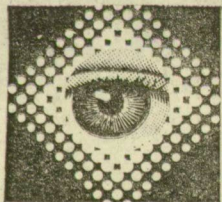

Kutatások és a gyakorlat

Népgazdaságunk versenyképessé tétele, a tudományos-technikai élvonalhoz való felzárkózás alapvető feltétele a tudományos kutatás és fejlesztés hatékonyságának fokozása. Fontos és öröndetes ezért, hogy az egyetemeken megérett, eredményesebbé vált és a gyakorlathoz közelebb került a tudományos kutatómunka. Ennek egyik legfontosabb megnyilvánulása a vállalatok számára végzett kutatások mennyiségének és fontosságának megnövekedése. A szerződéses munkák nemcsak abból a szempontból hajtának hasznát, hogy a vállalat az eredményeket felhasználja, hanem a tanácsadók az ilyen munkák során nyert tapasztalataikat saját kutatási profiljuk kialakításában, valamint a jövőbeni kutató generáció oktatásában is hasznosítani tudják.

Nem hanyagolható el egyetemeken azonban az alapkutatás sem, sőt a tanszékek tudományos kutatási profilját továbbra is ez kell hogy meghatározza. Megjegyzem, hogy alapkutatás nem az alkalmazható kutatás ellenkezőjét értem, hanem olyan kutatást, amelyet az adott időpontban nem közvetlen gyakorlati feladatok, hanem a tudomány belső fejlődéséből fakadó igények motiválnak és mely ilyen módon szélesebb körű, elmélyültebb vizsgálatokat jelent — legtöbbször a későbbi eredményesebb alkalmazhatóság reményében. Megfelelő színvonalú alapkutatás nélkül nem alakulhat ki olyan kutatógárda, mely az új tudományos eredményeket a gyakorlatra alkalmazni tudja. Különösen pedig az egyetemeken folyó kutatások tekintetében ki kell emelni a Politikai Bizottság 1977-ben hozott határozatának egy megállapítását, mely szerint „Különösen fontos, hogy egyetemeken a tudományos haladást széles körűen figyelemmel kísérjük,

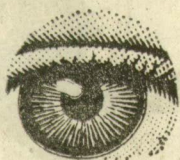
hogyan a káderutánpótlás képzése sokoldalú és korszerű ismeretanyagra támaszkodjon. Az ehhez szükséges feltételeket az egyetemek és főiskolák fokozott anyagi támogatásával biztosítani kell.”

Ezzel el is jutottam, az egyetemeken folyó tudományos kutatás harmadik fontos aspektusához, az oktatómunkához. Ez a munka minden felsőoktatási intézményben dolgozó oktatóknak elsődleges kötelessége. Az oktatás igen sokrétűen kapcsolódik a kutatómunkához. Egyrészt a legújabb eredmények, módszerek és szemlélet megfelelő mélységű oktatását csak azok tudják ellátni, akik maguk is tudományos kutatást folytattak, vagy legalábbis olyan környezetben dolgoznak, ahol rendszeres kutatómunka folyik; másrészt a hallgatók közül a legtehetségesebbek már diákkörökben eljutnak arra a szintre, hogy tudományos kutatást folytathassanak. Ezt a tudományos kapacitást legjobban a diákkörökön keresztül tudjuk kihasználni; a diákkörökben folyó kutatómunka támogatása mind a tudomány, mind pedig az oktatás szempontjából fontos feladat.

Az egyetemeken folyó tudományos kutatás három pólusa (alap-

kutatás, az alkalmazás és az oktatás) mint a fentiekből is kitűnik, nem választható szét, sőt a továbblépést éppen kapcsolatuk szorosabbá fűzése jelenti. Hogy e téren még milyen nehéz feladatok várnak megoldásra, illusztrációul talán elég megemlíteni kettőt: egyszerre kell felkészíteni a hallgatókat majdani gyakorlati munkájukra és megtanítani a legkorszerűbb tudományos eredményekre. (Sajnos gazdaságunk jelenlegi fejlettségi fokán e két feladat gyakran ellentmond egymásnak.)

A kapcsolatok fejlesztésének egyik legfontosabb eleme a tudományos ismeretterjesztés. Ez igen sokrétű feladat, hiszen megfelelő szintű információ áramlását biz-

tosítani kell a tudósok és más értelmiségiek, illetve tudósok és a nagyközönség között egyaránt. Úgy látom, hogy ez a feladat semmilyen szinten sincs kielégítően megoldva. Közébe, hogy egy tudós munkáját, eredményeit a világ túlsó végén jobban ismerik, mint a szomszéd szobában. A tudományos és műszaki értelmiség közötti információcsere nehézségeit jól ismeri mindenki, aki valaha is megpróbált közös alkalmazott kutatásban, vagy fejlesztésben részt venni. A kutatási-fejlesztési témák kitűzésében, a partnerek megválasztásában, az eredmények hasznosításában mutatkozó sok-sok esetlegesség és hiányosság végső fokon erre az információhiányra vezethető vissza. A tudományos eredmények széles körű népszerűsítésében mutatkozó hiányok pedig olyan jelenségeket okoznak, mint a matematikatanítás reformjával szemben tapasztalható ellenállás, vagy — hogy egy külföldi példával azt is megmutassam, hogy világszerte is megmutassam, hogy atomenergia elleni tüntetések a tökéletes világban.

Amikor a tudományos ismeretterjesztés megoldatlanságáról beszélek, nem állítom azt, hogy e téren nincsenek komoly eredmények. Igen fontos és eredményes munkát végez — különböző szinten — az Akadémia (megyeinkben a Szegei Akadémiai Bizottság), a MOTESZ és a TIT. Meg kell azonban találni az ismeretterjesztésnek azokat a formáit, melyek a jelenlegi hiányosságokat kiküszöbölik. Nem kis feladatot jelent ez a tudo-

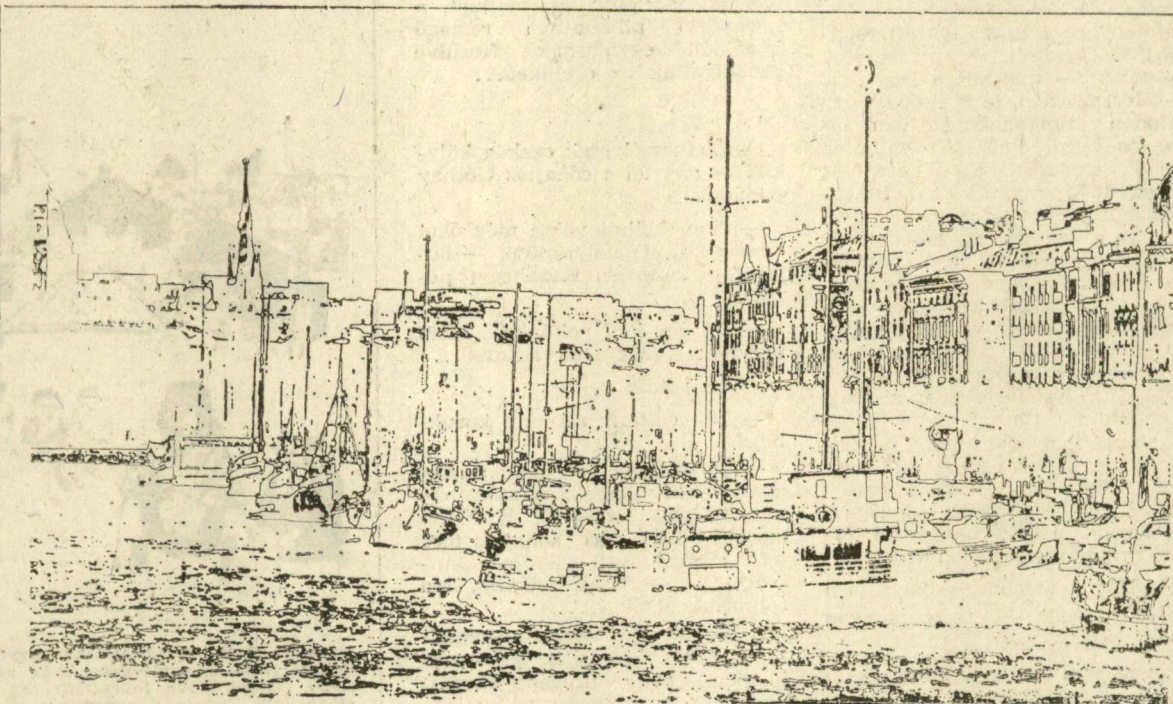
mányos kutatóknak, de a sajtónak, a könyvkiadásnak és a tömegkommunikációs eszközöknek is.

Nem választható el az ismeretterjesztés napjaink közművelődésének egy másik sarkalatos kérdésétől, a folyamatos továbbtanulástól és a posztgraduális képzéstől sem. A legszűkebb értelemben vett szakma alapos, alkotó szintű ismeretétől kezdve más területeknek az általános intelligencia által megkövetelt ismeretét a tudásnak igen sok fokozata van, és távlatilag azt kellene elérni, hogy mindenki minden területéről hozzájusson olyan szintű és olyan módon megfogalmazott ismeretanyaghoz, mely munkájának és érdeklődési körének megfelelő.

Végül arról szólnék néhány szót, hogy mennyiben kapcsolódik mindez megyénkhez. Szeged városa Budapest után az ország egyik legfontosabb tudományos központja. Egyetemünk, főiskolánk, kutatóintézetünk, a Szegei Akadémiai Bizottságunk a hatása messze túlmutat a megye határain is. Mindenképpen indokoltnak érzem ezért, hogy Szeged tudományos életének néhány kérdéséről szó esszen. Hadd szóljak először néhány olyan problémáról, mely vidéki egyetemeken, kutatóhelyeken felmerül. Legfontosabbnak érzem ezek közül az ipari háttér szűkebb voltát. Ez megnyilvánul abban, hogy szerződéses munkák kapcsán gyakran az ország másik végébe kell utazni és ritkán lehet kihasználni a személyes kapcsolatokat nyújtotta előnyöket; hogy az oktatásban kevésbé támaszkodhatunk a gazdasági életben jártas külső előadókra; hogy tehetséges végzős hallgatóink általában más városokban helyezkednek el, s így kapcsolatunk megszakad (sajnos, ezt a helyzetet csak súlyosbítja a végzős hallgatók elhelyezkedésének jelenlegi merev pályázati rendszere). Ezek objektív problémák, melyeknek megoldása olyan nagy, országos feladatok függvénye, mint például a lakás-helyzet. Haladást lehetne és kellene elérni azonban a vidéki tudósoknak a tudományos, a közéletbe való fokozottabb bevonása terén. Míg a vezető tudományos kádereink szerepe az országos tudományos közéletben (néha a túlterhelésig) nagy, jobban lehetne fiatalabb kutatóinkra támaszkodni. Példaként említem a szakkönyvek fordítását, szerkesztését, melyben a vidéki kutatóhelyek dolgozói nagyobb feladatokat kaphatnának.

Személyes tapasztalatom szerint Szeged nyugodt, alkotó légköre sok mindent kompenzál a fent említett hátrányok közül. A különböző rétegek közötti közvetlenebb kapcsolatokat ki lehetne és kellene használni a tudomány, az oktatás és a gyakorlat kapcsolatainak szorosabbá fűzésére, az ismeretterjesztés javítására.

DR. LOVÁSZ LÁSZLÓ,
a JATE egyetemi tanára

TAKÁCS GÁBOR FOTÓGRAFIKÁJA: RIKÓTÓ

Domján Gábor

Könyvekkel babrál

A ház még tűnődő elhagyatottság.
Igazi fénye:
bútorok szemrebbesése.
Könyvekkel babrál,
főlesküszik a legszebb eszmére:
asszonyod, az éjre...

Vállalat és neje

Negyedóra múltán feladom. Sajog a csuklóm. Megpróbáltam ugyanolyan hanyattesni készülődő betűket rajzolni, mint a Vállalat Dolgozóit, de konstataciónom kell, képtelen vagyok. Minden csodálom a hamisítóké. Mostmár tudom, milyen nehéz is az ő mesterségük. Veszélyes is, de erről majd később.

A Vállalat Dolgozóit szépen ír, műgonddal. Mondatai gömbnél gömbölyűbbek. Az írásmű szerkesztése kifogástalan, a helyesírásra pedig még az a tanár is kénytelen volna jeles kalkulust adni, aki esetleg pikkelle a Vállalat Dolgozóira. Ezt azért mondom, mert sejtésem szerint órá már a bölcsödében is pikkellegett a dada, s mert minden bizonytalansággal jelentette elsőnek, hogy melyik társa kente az asztalra a baracklevárt. És nem lehetett másképp az iskolában sem. Az ember ugvebár fejlődik. Először árulkodik, aztán módszerol, később rágalmaz, majd Vállalat Dolgozóivá válik.

Halhatatlanságra többféleképpen tehetünk szert. Lehetünk például művészek, hadvezérek, államférfiak. Ez az út azonban rögös, sok vesződséggel jár. Megpróbálkozhatunk persze mással is, hasfelmetszéssel például, de a halhatatlansághoz igen sok hasat kell felmetszeni. Hérosztratosz is lehet példaképünk, aki gyújtogatott, de az előbbiért minimum felakasztják az embert, az utóbbi meg körülményes olajválság és energiatakarékosság idején.

Vállalat Dolgozóit rájött a megoldásra. Összes műveit irattárakkal őriztetni meg az utókor számára. Az irattárakat ugyanis szabályok kötelezik rá, hogy Vállalat Dolgozóit leveleit iktassák és szakszerűen tárolva őrizték az idők végezetéig. És ez még mind semmi!

Vállalat Dolgozóit a filozófiai műveltséget sem nélkülözi, ismeri a mozdulatlan mozgatóról szóló elméletet. Anélkül, hogy az asztala mellől elmozdulva egész apparátusokat mozgat. Az appará-

tusok ugyanis, miután törvény kötelezi erre őket, kénytelenek utána járni mindennek, amit gyákkori leveleiben Vállalat Dolgozóit üzen nekik. Az igazgató sikkasztott, a kár 4 ezer 322 forint és ötvenhárom fillér... Az igazgató minden előzetes bejelentés nélkül két pohár bort ivott meg munkaidő alatt... és így tovább... és így tovább... Vállalat Dolgozóit ezért javasolja Karthagó elpusztítását és a vállalat összes vezetőinek leváltását a Vállalat Dolgozóit nevében.

És most tessék kapaszkodni!
Úgy hírlík, nekem többen is mesélték már, hogy Vállalat Dolgozóit megcsípték. Véletlenül persze, de megcsípték. Mert ugye a vállalat nem hülye azért egészen, még ha Vállalat Dolgozóit feltételezte is róla. A fáma szerint a grafológusok szállították a balhét. Állítólag. Lehetséges persze, — magam is olvastam valahol —, hogy hiába tekergeti az ember a csuklójára az óra járásával megegyező vagy fordított irányban, irásképének jellegzetességeit mégis elárulják.

Azt is mesélik, hogy Vállalat Dolgozóit nem is a vállalat dolgozója volt, hanem a Vállalat Dolgozóit felesége. Mert köztudott, hogy a nők mindenre képesek a férjükért. Néhányan még férjük karrierjéért is képesek mindenre.

Erről is hallottam valamit a múltkoriban. Történt, hogy a Bergengőc Híradó szerkesztőségében megjelent egy fiatal hölgy és a gazdaságpolitikai rovat valamely munkatársát kereste, s találta is. Panaszja? — kérdezte a gyanútlan skribler. Nincs, mondta, nekem nincs, de a férjem munkahelyén kérem, ott aztán bajok vannak. képzelje, a férjem főnöke cigarettázik, és a férjem tíz éve köhög ettől, krónikus bronchitiszes van már, és a főnöke nem engedi időben haza, éjféllel értekeznek, bagófüstben persze. Mit szól ehhez?

A gyanútlan újságíró, végtére is tudja, hogy mi a kötelessége, felajánlja erre, hogy súlyos probléma nyomába ered, de nem teheti bronchitiszes főnökhelyettesné ugyanis sietve közli vele, hogy ő nem mondott semmit, csak úgy, momentán említette meg ezt az ügyet, de rá aztán ne hivatkozzék senki, de ha az újságíró kollega csak úgy spontán kiszállna a gaztettek színhelyére, maga is tapasztalná, hogy a bronchitiszes férj mennyivel alkalmasabb volna a főnöki teendő elvégzésére, mint éjféllel bagózó, s ezzel mindenkit romba, a feleséget meg mély apátiába döntő eddigi.

Gyanútlan újságíró begyűjti a a konzekvenciát. Apparátusnak nincs szerencséje, neki van. És sóhajt. Háliszennek saját hitvese nem szereti ennyire, háliszennek annyira sem, mint Vállalat Dolgozóitné, mert ha úgy lenne, ő, mármint gyanútlan újságíró is kénytelen volna megcélozni a halhatatlanságot, oly módon, hogy fényes nappal takarná ki az asszony nyakát a város főterén.